

Controllers en accountants: het klokkenluidersgilde

Klokkenluiden is soms nodig, maar riskant. Controllers en accountants staan samen sterker, dat maakt het mogelijk om dat risico te beperken. Maar daarvoor moeten ze zich als onderdeel van dezelfde beroepsgroep zien.

Adam Smith was geen fan van gilden: "*People of the same trade seldom meet together, even for merriment and diversion, but the conversation ends in a conspiracy against the public, or in some contrivance to raise prices.*" Ik wel, mits zo'n gilde zich nadrukkelijk ten doel stelt om 'In het publiek belang' te werken, zoals accountants. Het is zaak om de doeltreffendheid van dat streven goed te monitoren en om te 'veranderen in het publiek belang' als daar wat aan schort.

Accountants in business vervullen dezelfde rollen als niet-accountants in dezelfde functies. Met name de functie van controller vereist onafhankelijkheid, net als die van een controlerend accountant. Controllers zijn gebaat bij onderlinge loyaliteit met controlerend accountants, om misstanden effectief aan de kaak te kunnen stellen. Beter nog: om voorafgaand daaraan risico's te signaleren, maatregelen te bepleiten om die te ondervangen en daarvoor gehoor te vinden.

Zoals door de Monitoring Commissie Accountancy beschreven in 'Veranderen in het publiek belang' lijdt de accountancy aan *wicked problems*. *Wickedness* reflecteert sociale complexiteit. Dixit Jeff Conklin, de wicked problem autoriteit achter cognexus.org waarnaar de MCA verwijst. Symptoom van die wickedness is de onderlinge concurrentie tussen accountants. Accountants in business hebben, bot gezegd, deels de rol om hun controlerende beroepsgenoten de wind uit de zeilen te nemen. Accountants zouden naar hun aard, wegens de onafhankelijkheid die hun beroep definieert, primair loyaal moeten zijn aan hun beroepsgroep en aan het publiek belang, ook *in business*. Zo ook controllers.

Dit pleidooi voor een derde optie, naast de twee die Jan-Willem Wits ons voorlegde, sluit aan bij een analyse van de WRR met betrekking tot de semipublieke sector. De WRR constateert dat het samenspel van bestuurders en interne toezichthouders daar onvoldoende was om het publieke belang te waarborgen. Er zijn driehoeken nodig met derde partijen, zowel binnen als buiten de organisatie. De opties omvatten zowel de driehoeksrelatie met de controller, als die met de externe accountant. Bij voldoende nauwe samenwerking en onderlinge vertrouwelijkheid vormen die relaties met controller en externe accountant één effectievere driehoek, gericht op betrouwbare bestuurs- en toezichtinformatie die recht doet aan het publiek belang.

De informatie waarover controllers en accountants beschikken en hun mogelijkheden om op grond daarvan te interveniëren zijn complementair. De een beschikt vaak over puzzelstukjes waarnaar de ander op zoek is. De een is vaak in een betere positie dan de ander om - op tactische wijze - de organisatie richting verbetering te *nudgen*, lang voordat de noodklokken geluid moeten worden. Laten we ons beschouwen als één gilde ter voorkoming van klokgelui, met een sterkere positie om het te doen als het toch nodig is!

De WRR-analyse *Van tweeluik naar driehoeken* behandelt de semipublieke sector. Daar horen alle neuzen richting publiek belang te wijzen. De aandacht wordt soms echter afgeleid door organisatiebelangen (overleven bij politieke tegenwind voor de eigen publieke zaak) en het belang van bestuurders bij Maserati's en andere essentiële arbeidsvoorwaarden. Een vergelijkbaar betoog is mogelijk voor de private en de publieke sector.

In de private sector kunnen controllers en accountants samen de maatschappelijke verantwoordelijkheid bewaken, die niet het primaire aandachtspunt is van bestuurders en commissarissen. Mits de gecombineerde beroepsgroep van controllers en accountants maatschappelijk verantwoord ondernemen nadrukkelijk als publiek belang benoemt en haar leden toerust op het bewaken daarvan.

In de publieke sector staan controller en accountant samen sterker om kostenbewustzijn en doelmatigheid te bewaken. Dat aandachtspuntje belandt wel eens tussen wal en schip in het samenspel tussen bestuurders en volksvertegenwoordigers; vooral in economisch voorspoedige tijden.

Concreet: Een fusie van VRC en NBA lijkt een stap te ver. (Of een helaas gepasseerd station?) Op onderlinge loyaliteit gericht overleg, per sector, tussen controllers en accountants zou echter mogelijk moeten zijn. Wie voelt daarvoor?

Deel dit artikel

Wim Nusselder is ontwikkelingseconoom en werkt als public controller bij not-for-profit organisaties. Hij was in 2014 initiatiefnemer van de initiatiefgroep verbreding opdrachtgeverschap accountantscontrole en organiseert nu permanente educatie rond 'Bouw vertrouwen, beperk beheersing', desgewenst ook voor accountants.

GERELATEERD

NIEUWS | 17 oktober 2022

Raad van State: klokkenluiderswet nog steeds te onduidelijk

De Raad van State vindt dat de nieuwe wetgeving die klokkenluiders beter moet beschermen, duidelijker kan. De nieuwe wet moet werknemers beschermen die melding maken... →

NIEUWS | 17 juni 2022

Auditdienst Rijk onderzoekt klokkenluiderskwestie NPO

Het kabinet laat de Auditdienst Rijk onderzoek doen naar de gang van zaken rondom een melding van een klokkenluider bij de Nederlandse Publieke Omroep (NPO). Dat... →

NIEUWS | 22 april 2022

Voorstel bescherming klokkenluiders gaat Kamer niet ver genoeg

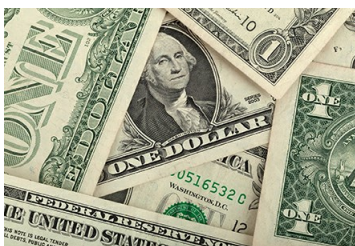
Een voorstel tot wijziging van de Wet Huis voor klokkenluiders is veel te mager, vindt de Tweede Kamer. De bescherming van klokkenluiders moet beter. →

NIEUWS | 12 januari 2022

Accountants moeten klokkenluidersregeling aanpassen aan nieuwe wetgeving

Accountantskantoren lijken nog onvoldoende voorbereid op de nieuwe Wet bescherming klokkenluiders, die naar verwachting medio 2022 van kracht wordt. →

NIEUWS | 25 oktober 2021

Klokkenluider Liboraffaire krijgt beloning van bijna 200 miljoen

Een klokkenluider die belangrijke informatie heeft verstrekt over de Liboraffaire heeft van Amerikaanse toezichthouders een beloning gekregen van bijna 200 miljoen... →